

Demokratyczne Ateny

Wyobrażenie Akropolu i Areopagu w klasycznym okresie Aten

Źródło: Leo van Klenze, *Wyobrażenie Akropolu i Areopagu w klasycznym okresie Aten*, 1846, olej na płótnie, Nowa Pinakoteka w Monachium, domena publiczna.

Starożytna Grecja

Starożytni Grecy nazywali swój kraj **Helladą**, a siebie **Hellenami**. Mówili tym samym językiem i wierzyli w tych samych bogów. Mieli poczucie wspólnoty, potrafili zjednoczyć się w sytuacji zagrożenia. Mimo to nie stworzyli jednego państwa, lecz wiele małych **miast-państw**, zwanych [polis](#). Do największych należały Ateny i Sparta.

Ciekawostka

Od słowa 'polis' pochodzą wyrazy 'polityk' i 'polityka'.

Gdzie leżała starożytna Grecja?

Polecenie 1

- Odczytaj z mapy nazwy mórz oblewających Grecję.
- Podaj nazwy trzech wysp zamieszkałych przez Greków.
- Wskaż na mapie Ateny i Spartę.
- Odczytaj nazwy krain, w których znajdowały się te miasta.
- Przyjrzyj się mapie i wyjaśnij, dlaczego Grecy byli doskonałymi żeglarzami.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Starożytna Grecja

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Prawie cały obszar Grecji pokrywają wysokie góry, które dzielą ten kraj na mniejsze krainy.

Polecenie 2

Jak sądzisz, czy łatwo podróżuje się w takich warunkach? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Góry w Helladzie

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., Contentplus.pl sp. z o.o., Dariusz Bufnał.

Kiedy to było?

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o.

Demokracja ateńska

Perykles – rzymska kopia greckiej rzeźby, przechowywana obecnie w Muzeum Pio-Clementino w Watykanie

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Na przełomie VI i V wieku p.n.e. w Atenach ukształtował się system sprawowania władzy zwany **demokracją**. Słowo to pochodzi z języka greckiego i oznacza 'władzę ludu'.

O sprawach państwa mogli decydować **obywatele Aten**. Byli nimi wszyscy wolni mężczyźni urodzeni w Atenach. Kobiety, niewolnicy i cudzoziemcy nie mieli prawa głosu. Obywatele byli równi wobec prawa i brali udział w obradach **Zgromadzenia Ludowego**. Każdy mógł wyrazić swoje zdanie na temat diskutowanego zagadnienia lub zgłosić propozycję uchwały. Postanowienia zapadały w wyniku głosowania. Głos

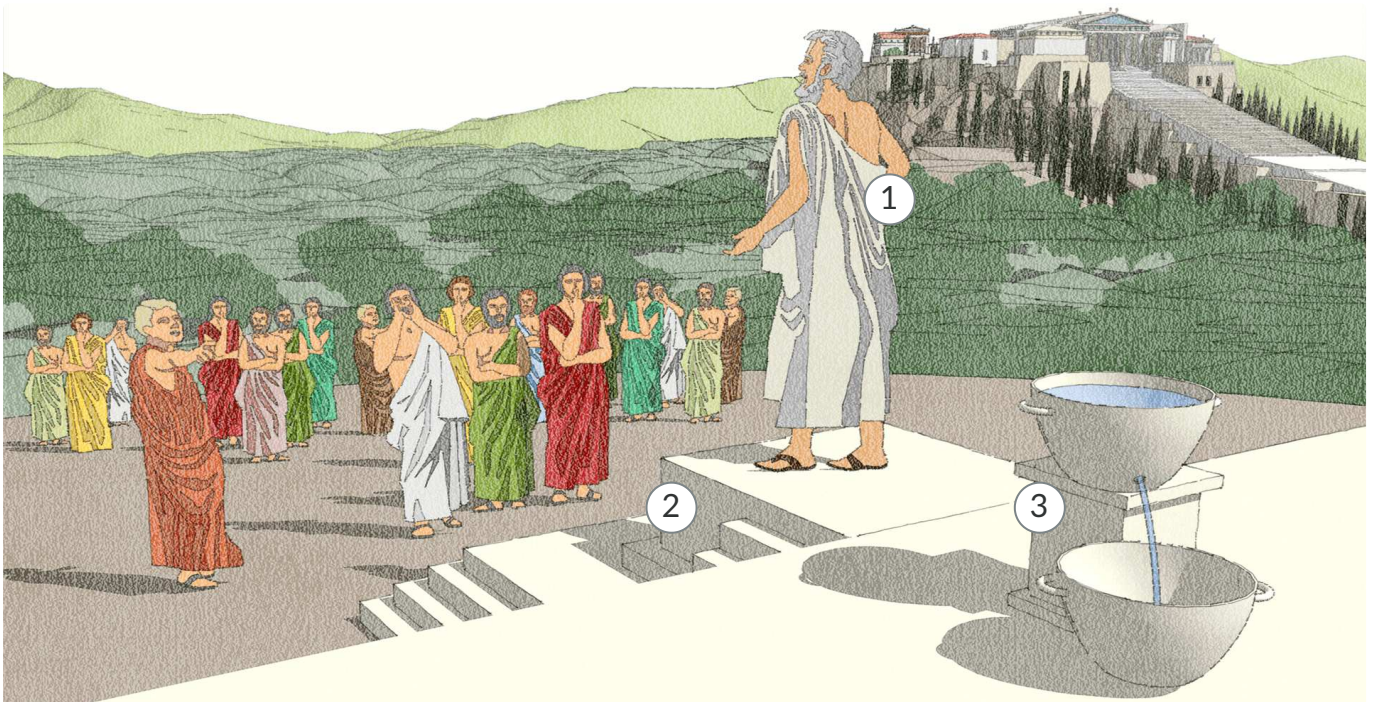
każdego obywatela – zarówno bogatego, jak i biednego – był tak samo ważny. Zgromadzenie Ludowe wybierało też urzędników i dowódców wojskowych, zwanych [strategami](#).

Najwybitniejszym dowódcą był **Perykles**, wybierany kilkakrotnie na urząd stratega. Był doskonałym mówcą. Stał się jednym z najważniejszych ludzi w Atenach.

Ciekawostka

Urzędników w Atenach nie wybierano (poza urzędem stratega), tylko **losowano**. W ten sposób każdy obywatel, bez względu na majątek, miał szansę pełnić urząd. Przed jego objęciem przechodził jednak specjalny egzamin. Publicznie przepytywano go, czy sumiennie wypełniał dotychczas swoje obowiązki obywatelskie: oddawał cześć bogom, brał udział w wyprawach wojennych, płacił

podatki. Odchodząc, musiał złożyć sprawozdanie finansowe, a obywatele decydowali, czy dobrze pracował, czy należy go oddać pod sąd. Urzędnikiem zostawało się tylko na rok i nie można było pełnić tego samego urzędu dwa razy.

1

Mówca

Cenioną umiejętnością była sztuka wymowy. Uczono się zasad pięknego wystawiania, by przekonać innych do swoich racji lub skutecznie bronić własnych poglądów.

2

Podwyższenie

Mówca stał na podwyższeniu.

3

Klepsydra

Czas przemówienia był ograniczony. W momencie, gdy woda w klepsydrze przełała się z jednego naczynia do drugiego, mówca musiał skończyć.

Polecenie 3

Przyjrzyj się uczestnikom Zgromadzenia Ludowego i odpowiedz na pytania:

- Jak zgromadzeni reagują na słowa mówcy?
- Jak myślisz, dlaczego mówca stał na podwyższeniu?
- Wyjaśnij, dlaczego używano klepsydry.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj podane zdania i oceń, czy są prawdziwe, czy fałszywe.

Prawda

Głos każdego obywatela był tak samo ważny.

Tylko wybrani obywatele mogli zgłaszać projekty ustaw.

Fałsz

W obradach zgromadzenia ludowego brali udział jedynie obywatele Aten.

Obywatelami ateńskimi byli mężczyźni i kobiety.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ostracyzm

Ateńczycy co roku przeprowadzali głosowanie zwane **ostracyzmem**. Na glinianych skorupkach (ostrakonach) obywatele wypisywali imię polityka, który ich zdaniem zagrażał demokracji. Ten, którego wskazało najwięcej osób, musiał na 10 lat opuścić Ateny.

Polecenie 4

Przyjrzyj się ostrakonowi. Wyjaśnij, w jaki sposób został sporządzony na nim napis.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ostrakon

Źródło: Marsyas, licencja: CC BY-SA 2.5.

Ćwiczenie 2

Odczytaj i wskaż wypisane na ostrakonie imię ateńskiego polityka. Tworzy je pierwszych 11 znaków. Pamiętaj, że znak w kształcie kółka z kropką w środku oznacza w greckim alfabecie literę T.

☐ Perykles

☐ Temistokles

☐ Emistokles

☐ Tukidydes

ĆWICZENIE: Ostrakon

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ateny w czasach Peryklesa

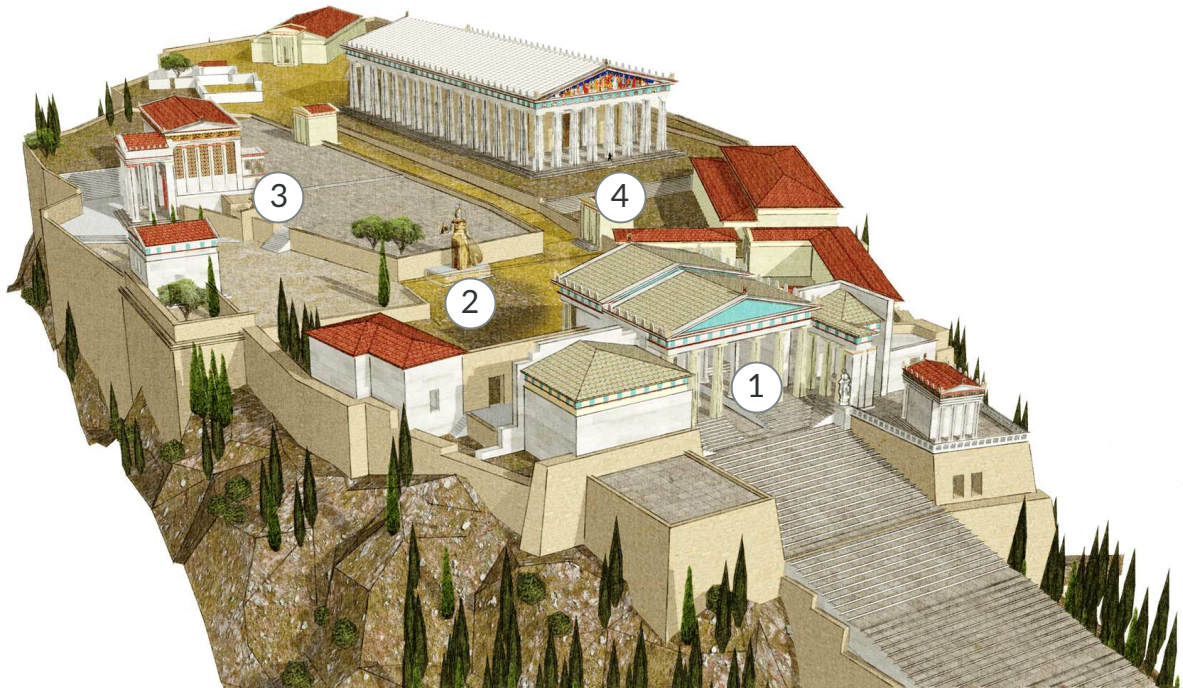
Współczesna panorama Akropolu.

Źródło: A. Savin, licencja: CC BY-SA 3.0.

Perykles dbał, by w życiu politycznym brali udział wszyscy obywatele, nawet najbiedniejsi. Wprowadził diety, czyli wynagrodzenie za udział w zgromadzeniu. Dzięki temu rzemieślnicy i rolnicy, którzy na czas obrad zamykali swoje warsztaty i zaprzestawali prac w polu, mogli nie martwić się o utracone zarobki.

Peryklesowi szczególnie zależało na pięknym wyglądzie miasta. Zatrudnił rzeźbiarzy, malarzy i architektów. Z jego inicjatywy powstawały w Atenach nowe gmachy i świątynie. Szczególnie pięknie prezentował się [Akropol](#), najwyżej położona część

miasta. Znajdowało się tam wiele wspaniałych świątyń, do których budowy stosowano marmur. Ich wnętrza zdobiły liczne rzeźby.

1

Propyleje

Potężna brama z kolumnami, przez którą wchodziło się na Akropol.

2

Posąg Ateny

Wykonany z kości słoniowej i złota. Miał 12 metrów wysokości i był ustawiony na cokole ozdobionym płaskorzeźbami. Rzeźba była tak duża, że z daleka widzieli ją żeglarze płynący do Aten.

3

Erechtejon

Świątynia Posejdona i Ateny. Zdobia ją kariatydy – kolumny w kształcie kobiecych postaci.

4

Partenon

Największa świątynia na Akropolu, poświęcona patronce miasta, bogini Atenie.

Rekonstrukcja ateńskiego Akropolu

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

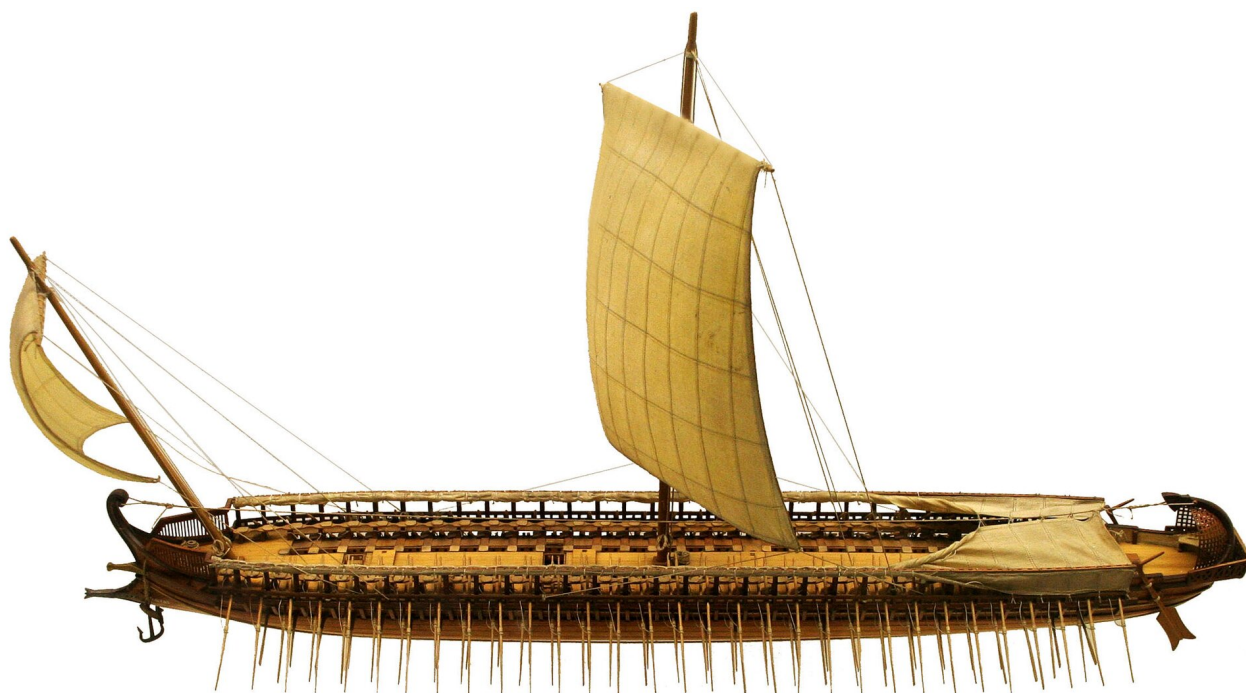
Ateński Akropol podziwiali Grecy przybywający z całej Hellady. Na podstawie opisu rekonstrukcji uzupełnij fragmenty listu, w którym jeden z dawnych podróżników opisywał swoje wrażenia z pobytu w Atenach. Wpisz właściwe słowa w odpowiednie miejsca.

Naszym największym przeżyciem była wizyta na Akropolu – wzgórzu wznoszącym się nad miastem. Wspinaliśmy się na nie szerokimi schodami. W końcu weszliśmy na szczyt przez , czyli wielką bramę z kolumnami. Ujrzelśmy stojący pośrodku posąg opiekunki miasta – bogini , a w głębi, na prawo, jej wspaniałą świątynię – . Jednak najbardziej zachwycił nas . Jest to niewielka świątynia po lewej stronie wzgórza. Jej dach, tuż obok wejścia, podtrzymują kolumny w kształcie kobiecych postaci, zwane kariatydami.

ĆWICZENIE: Uzupełnij tekst

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Długie Mury

Grecka triera – okręt wojenny z trzema rzędami wiosł, model w Muzeum Niemieckim w Monachium

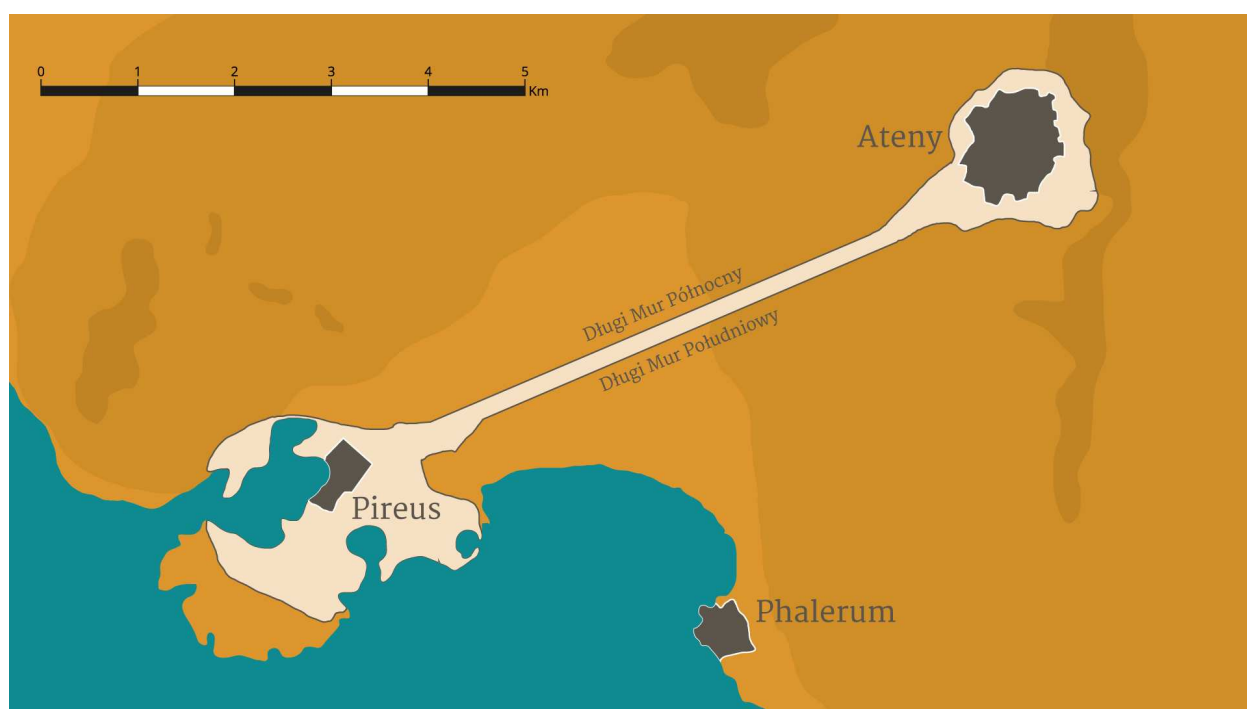
Źródło: Matthias Kabel, licencja: CC BY-SA 3.0.

Dbając o bezpieczeństwo państwa, Perykles **rozbudował flotę** i wybudował **mury obronne**, otaczające Ateny wraz z portem w Pireusie. Dzięki bogactwu i sile wojskowej ateńska polis stała się wówczas największą potęgą w świecie greckim.

Polecenie 5

Zastanów się, jaką funkcję pełnił port. Wyjaśnij, dlaczego Ateńczycy zdecydowali się na budowę muru, który widzisz na ilustracji.

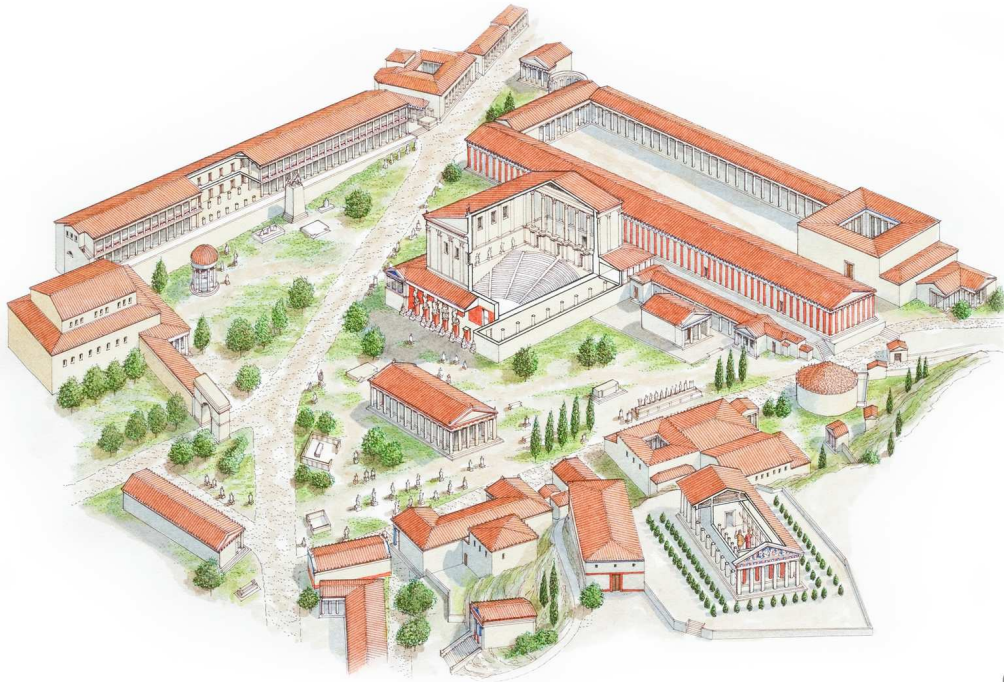
Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Długie Mury łączyły Ateny z portem w Pireusie

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Na agorze

©

Agora ateńska

Źródło: Thinkstock, tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Życie towarzyskie, polityczne i gospodarcze w Atenach – i innych greckich miastach – toczyło się na centralnym placu, zwanym agorą. Była ona otoczona licznymi budynkami państwowymi: sądami, świątyniami, bibliotekami. Zdobiły ją posągi, fontanny i dające cień wielkie drzewa. Plac tętnił życiem. Ateńczycy przychodzili tu na zakupy, załatwić ważne sprawy, ale także spotkać znajomych czy poplotkować. Handlarze rozkładali towary na matach, wozach lub straganach przykrytych daszkami z materiału. Można tu było kupić: oliwę, owoce, sery, ryby, naczynia, wazy, drewno, a nawet zwierzęta.

Podsumowanie

Ćwiczenie 4

Uzupełnij zdania podanymi niżej wyrazami.

Na terenie starożytnej Grecji istniało wiele małych miast-państw, zwanych .

to forma sprawowania władzy, w której udział mają wszyscy obywatele.

Ateny w V w. p.n.e., za czasów , przeżywały okres największego rozkwitu.

Demokracja

Peryklesa

polis

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenia

1. Na czym polegała demokracja ateńska?
2. Jako uczniowie szkoły (klasy) tworzycie wspólnotę. Czy w jej funkcjonowaniu potrafisz rozpoznać mechanizmy podobne do tych, które działały w demokratycznym ustroju Aten?
3. Wyjaśnij, dlaczego czasy Peryklesa określa się 'złotym wiekiem' Aten.